

14 parça gümüşün değeri 168 milyar

Sevso Hazinesi sahibini arıyor

Sevso Hazinesi'nin Türkiye, Yugoslavya veya Lübnan'dan kaçırılmış olabileceği üzerinde duruluyor. Hazine'yi satışa çıkaran Lord Northampton'un elinde bulunan Lübnan'dan ihraç belgelerinin sahte olduğu saptandı.

ÖZGEN ACAR

NEW YORK — Antika dünyası, 70 milyon dolar (yaklaşık 168 milyar lira) değerle sonbaharda İsviçre'de müzayedeye çıkarılacak Roma dönemine ait gümüş "Sevso Hazinesi"nin "görkemi"nin yanı sıra bunun Lübnan'dan, Yugoslavya'dan yoksa Türkiye'den

mi kaçırıldığını tartışıyor. İlk yasal atağa kalkan, üstelik iç savaş içindeki Lübnan hükümeti oldu. Washington'daki Lübnan Büyükelçiliği eserlerin kendilerine ait olduğunu, şu anda hazinenin bulunduğu New York'ta, Federal Mahkeme'ye başvurarak, bunların değil eyalet dışına, kent dışına (Arkası Sa. 17, Sü. 2'de)

Sevso Hazinesi sahibini arıyor

(Baştarafı 1. Sayfada)

na dahi çıkarılmasını önleme amacıyla "kayıd ihtiyat" tedbiri istedi. Türk hükümetinin de başkonsolosluğuna ve ayrıca New York'taki avukatlarına "gelişmeleri yakından izleme ve gereğinde olaya müdahale etme" talimatı vermesi söz konusu.

İS 3-4. yy'da yapıldığı saptanan ve bir eşi daha "görülmemiş" bu Roma hazinesi bir tepsi, üç tabak, beş ibrik, iki tas, bir vazö, bir leğen ve bir de mücevher kutusundan olmak üzere 14 gümüş eserden oluşuyor.

"Sevso Hazinesi"nin ilginç bir öyküsü var. Olay, ünlü müzayede salonunun (Sotheby's) New York bölümünün 9 şubatta yayımladığı bir basın bildirisi ile ortaya çıktı.

Bildiride, Sotheby's Müzayede Salonu Başkanı Michael Ainslie, "Lübnan'dan 1970'li yıllarda resmen ihraç edildiği söylenen bu hazineyi 1980'lerde İngiliz Lord Northampton'un satın aldığını" açıkladı. Lord, vakfı adına, şimdi bu hazinenin tümünü en az 70 milyon dolarlık çek yazacak bir müze ya da özel koleksiyoncuya müzayedeye çıkarmadan satmak istiyordu.

43 yaşındaki lord, daha önce koleksiyonundaki Andrea Mantegna'nın "Magi'nin Tapınması" adlı tablosunu 1985'te (Christie's) müzayede salonunda 10.4 milyon dolara (yaklaşık 25 milyar liraya) satarak o zamanın dünya rekorunu kırmıştı.

Eğer bir kuruluş ya da bir kişi bu hazinenin tümünü tek başına alamayacak olursa, 14 parçadan oluşan hazine parçalanarak sonbaharda Zürih'te Sotheby's'de müzayedeye ile tek tek satılacak.

Toplam 82 kilo ağırlığındaki bu gümüş eserler üzerine desen ve süslemeler çeşitli teknikle işlenmişti ve yer yer altın kaplamalarla mitolojik öyküleri anlatıyordu.

72 cm. çapındaki tepsinin göbeğinde bir piknik sahnesi vardı ve bunun da çevresinde Latince "Ey Sevso, bunlar yıllar boyunca senin olsun ve çocuklarına da yarışır biçimde hizmet versin" cümlesi yazılıydı.

Uzmanlar, günümüzde hazine-

ye adını veren 'Sevso'nun Roma İmparatoru hizmetindeki Germenik bir asil ya da bir komutan olabileceğini ve bunların kendisi için özel olarak yapıldığını ve eserlerin biri üzerindeki bir işaretten dolayı da bu kişinin geç Roma döneminde yaşayan bir Hristiyan olduğunu sanıyorlar.

Müzayede salonunun Londra'daki Temsilcisi Marcus Linnell, bu hazine lorda satılırken şu öykünün anlatıldığını aktardı:

"1970'lerde Kuzey Lübnan'da, (Bekaa Vadisi gibi bir yerde) bir traktör beklenmedik biçimde çöken toprakla oda gibi bir yere düştüğünde bu hazine bulunmuştu. 1980'lerde, Londra'da bir eski eser tüccarı olan Rainer Zietz, lordla satıcılar arasında aracılık yapmıştı. Hazine 1981 ve 1987 yılları arasında parçalar halinde alınmıştı."

Müzayede salonu bu konuda bir katalog yayımlamış ve ayrıca bildiri ile birlikte 14 eserin fotoğrafını da basına dağıtmıştı.

Sergi ile ilgili bu duyuru New York basınında yayımlanınca Washington'daki Lübnan Büyükelçiliği, Federal Mahkeme'ye başvurdu.

Mahkemenin bir iki gün sonra vereceği karara göre müzayedeye salona yetkilileri, güvenilir bir biçimde özel sandıkların içine koydukları hazineyi ya İsviçre'ye geri götürecekler ya da New York'ta anlaşmazlık çözülünceye kadar bekletmek zorunda kalacaklar.

Şu anda Lübnan Büyükelçiliği yetkilileri ile lordun avukatlarının İsviçre'de konu ile ilgili görüşmeler yaptıkları bildiriliyor.

Türkiye olasılığı

Basın bildirisini gördükten sonra (sadece New York'ta) yaptığım çok kısa süreli araştırmada "Sevso Hazinesi"nin Türkiye'den çıkarılması olasılığına ilişkin bazı varsayımlarla karşılaştım. Bunlar şöyle özetlenebilir:

1. Gerek katalogta ve gerek basın bildirisinde hazinedeki eserlerin o dönemde Roma İmparatorluğu'nun çeşitli yörelerinde yapılan gümüş ustalığını yansıtan Doğu ve Batı Roma atölyelerinden

örneklerin yer aldığı belirtildikten sonra özetle şöyle deniliyor:

"Sevso bu eserlerden bazılarını 'Antioch'dan (bugünkü Hatay) edinmiş olabilir. Çünkü Doğu Roma İmparatoru İS 375 yılına kadar burada oturduğu için Hatay'da bir imparatorluk saray atölyesi bulunuyordu" deniliyor. Açıklamada ayrıca hazinenin daha sonra Pers ya da Arap akınlarından dolayı 7. yüzyılda Lübnan'a kaçırılıp saklanmış olabileceği de varsayılıyor.

2. "Indiana Jones - Son Haçlar" filmine konu olan olay (fantazileri dışında) gerçekten yaşanmış ve 1910'ların başında Hatay'da bulunan ve İsa'nın son yemeği ile ilgili olduğu söylenen önemli bir gümüş hazine ülke dışına kaçırılmış ve şimdi bu eserler New York ve Baltimor'daki müzelerdedir.

3. Hatay - Suriye - Bekaa Vadisi (Lübnan) arasındaki kaçakçılık zinciri bugün de sürüyordu. Elmalı defnesinin en değerli sikkesinin Amerika'ya kaçırılarak 600 bin dolara satılmasında Hataylı bir ünlü kaçakçı önemli rol oynamıştı.

4. Lübnan'dan verildiği bildirilen "resmi ihraç belgeleri"nin sahte ve bu sahte belgelerin "gerçek" olduğuna ilişkin resmi belgeyi ise Lübnan'ın Bern Büyükelçiliği'ndeki bir diplomatın önemli bir rüşvet karşılığında lorda sağladığını Lübnan kaynaklarından öğrendim.

Diplomata, "Nasıl olsa bunlar Lübnan'dan değil, bu işten sen kârlı çık" denmiş ve o da imzayı basmıştı. Hedef şaşırtmak için Lübnan iç savaş nedeniyle bu olay için biçimsiz kaftandı.

5. Hazinenin bulunduğu söylenen 1970'li yıllarda Lübnan'da Amerikan İstihbarat Örgütü (CIA) de görev yapmış ve daha sonra ünlü Paul Getty müzesinde yüksek düzeyde yönetici olarak bulunmuş ve Türk antika pazarını da iyi bilen bir Amerikalı yetkili bana şunu söyledi:

"Ben 1975'lerde Lübnan'dayken böyle bir hazinenin bulunduğunu duymadım. Hazinenin varlığını 1982 yılında New York antika pazarında duydum. Ben Pa-

ul Getty'deyken 1983 yılında bir bölümü müzeye önerildi. Hatta hazinenin parçalarını müzede bir süre kaldığında gördüm. Ertesi yıl Avrupa'ya geri gitti. Hazinenin Lübnan'dan olduğunu sanmıyorum."

Bu bulgulardan hareket edildiğinde bunların Lübnan'dan gelmediği, buna karşılık Roma İmparatorluğu'nun yeşerdiği öteki 28 ülke içinde en yüksek olasılığın Türkiye olabileceği söyleniyor.

New York antika pazarındaki bir başka ve daha ciddi bir araştırma ise bu eserlerin Yugoslavya'dan kaçırıldığı görüşünü kuvvetlendiriyor. Bu kaynaklar şu görüşü öne sürüyorlar:

1. 'Sevso' kelimesi Germanik bir isim. Latince yazılardaki stil daha çok orta Avrupa üslubunda.

2. Hun İmparatoru Atilla'nın saldırıları sırasında önünden Macaristan'dan kaçan bir asil ya da komutan tarafından Yugoslavya'ya getirildi. 1400 yıl burada saklandı. Bir rastlantı sonucunda bulundu.

3. Çok yüksek düzeyde bir komünist yöneticiye verilen rüşvetle İsviçre'ye kaçırıldı. Orada da Lord Northampton'a sahte Lübnan belgeleri ile ilk partisi 1981 ve sonuncusu 1987'de pazarlandı.

Şu anda Yugoslav hükümetinin nasıl bir girişim yaptığı ya da yapıp yapmayacağı henüz belli olmadı. Northampton, şu anda milyonlarca dolar kazanacağım derken tonlarca dolar ödediği hazineyi elinden kayırma savaşı veriyor. Sotheby's ise bir yandan prestijini koruma ve bir yandan da hazineyi pazarlama peşinde. Lübnan bir yandan iç savaşla ve bir yandan sahte belge veren gümüşük ve diplomatlarının azizliği ile mücadele edip New York'ta hazineyi -kendi ülkesinden gelmemiş bile olsa- kazanma savaşı peşinde. Türkiye, olayları her zamanki gibi "yakından" izliyor.

NOT: Bu hazinenin Türkiye ile bağlantısı olduğuna ilişkin bilgi vermek isteyen vatandaşların gazetemiz Ankara Bürosu'nun 133 11 41 numaralı telefonundan Mustafa Balbay'ı aramalarını rica ederiz.